

ENSV SARK-i Banditismivastase Võitluse Osakonna eriteade
13. veebruar 1946. a.

10. veebruaril 1946 võtsid SARK-i Võrumaa osakonna töötajad Võrust Rõuge valda viiva tee 4. kilomeetril kinni Võru Keskkooli vanemate klasside õpilased, kes püüdsid telegraafipostidele kleepida nõukogudevastaseid lendlehti:

- 1) Veski Heino Voldemari p. sünd. 1928. a. 9. kl. õpilane
 - 2) Kaska Valev Jaani p. sünd. 1929. a. 10. kl. õpilane
 - 3) Tammemägi Hans Rudolfi p. sünd. 1929. a. 9. kl. õpilane
- Läbiotsimisel võeti kinnivõetuil ära 259 nõukogudevastase sisuga lendlehte, sh. Nõukogudevastase ajalehe Ugandi eksemplar.
ENSV Siseasjade rahvakomissar kindralmajor A. Reserv
ERA F R-IN5 s127. 1106-109

Võru koolipoiste põrandaalune leht aastast 1945

Nr 86

17. november 2009

XV aastakäik

TÄNANE LEHT: VALEV KASKA ☒ RAVILA 7, VILJANDI 71008 ☎ 433 5617

Mälstuskivi Nursis

Rahva hääl, Jumala hääl

Selline oli tarkade meeste sõna saates „Vabariigi kodanikud“. Kas just Jumala hääl, aga kui tunnistame et okupandid ja nende järeltulijad, kellele nüüd „omaenese tarkusega“ on antud õigus põliselanikele-kodanikele öelda ja mitte ainult öelda, vaid kvisingite abil suruda peale Moskva tahet, siis Tallinnas see toimib ja ongi „rahva hääl“.

Ainult! Ainult! Kas me ca 10 aastat tagasi end justkui vabaks ei laulnud? võitlend (rahulikul teel) demokraatlikult vaieldes, selgitades? Olime isegi nii suuremeelsed et andsime okupantidele - venelastele - võimaluse lõimuda eesti ühiskonda, valida Eesti Kongressi saadikuid. Neid kes samastasid end Eestimaa oli ainult 35 000, tollal arvatud 400 000 venelasest või venekeelsest kodanikust kes ise

okupantidena või kelle vanemad olid okupandid ja elasid võõra rahva põlisel elualal, tundes ja seda ka igati põliselanikele näjdates, end peremeestena. Kas need 35 000 olid tõesti võtnud juba omaks või kavatsesid võtta omale eesti vaimu ja kultuuri, või kardeti maalt väljasaatmist, eks see jää igale enda südametunnistusele.

Edgarist ja tema jüngritest Rahvarindes ja üldse Rahvarindest, suutsid Eesti Kongressi saadikud lõpuks siiski jagu saada ja ei kuulutatud välja Edgari uut Eesti Vabariiki, vaid taastati õigusliku järjepidevuse alusel Vabadussõja võiduga kinnistatud Eesti Vabariik. Sellega sätestati seaduslikult Eesti Vabariigi kodanikkond, kelledeks olid 1940. aasta 16. juunil olnud Eesti Vabariigi kodanikud ja nende hiljem sündinud lapsed ja lapselapsed. Nn nullvariandiga, mida nõudis Rahvarinne, oleks 400 000 venekeelset olnud automaatselt täieõiguslikud kodanikud-valijad. Eesti Kongress suutis sel hetkel päästa Eesti Vabariigi. Edgari uue Eesti Vabariigi väljakuulutamisel oleks nelisada tuhat lisa häält teinud seda et Edgari, Siim Kallase, Tiit Made ja Mikk Titma IME (Isemajandav Eesti) oleks teoks saanud vennalikus SRÜs.

Rahvarinne? Suur rahvarinde vaimne eestvedaja punakunstnik Põldroos ütleb et inimesed astusid tervete perekondadena rahvarindesse. Jah, astusid küll. Mida teadis tavakodanik rahvarindest, mida Savisaarest, Lauristinist ja teistest tollastest juhtfiguuridest? Viiskümmend aastat oli garanteeritud Siber kolme värvikombinatsiooni - sinine - must - valge, rääkimata lipust, eest. Nüüd rahvarinde eestvedamisel võis sini-must-valge kasvõi peldiku seinale ja sõnnikuveo auto küljeluugile, mida kolhoosides esimese eufooriaga ka esines, värvida-maalida. Miks mitte sarnast seltskonda, kelle eestvedamisel sai lehvitada lippu ja laulda keelatud laule, toetada ja ühineda nendega. Sellele et nad olid samas kompartei juhtivkohtadel tegevad, sellele tavakodanik tähelepanu ei pööranud, ei osanutki pöörata ja ei pööra ka täna. 700 aastane paruni kintsukaapamine on ikkagi nii sügavalt meis enestes sees. Leht kirjutas, raadios räägiti, see on tavakodanikule tõde ja õigus ka tänapäeval. Kuid ikkagi rahvarinne? Ei ole midagi uut siin päikese all, on ütelnud keegi mõttetark ja nii ka rahvarindega.

1935. a Moskvas toimunud Kominterni 7. kongressil püstitati esmaselt eesmärk luua ja toetada rahvarindeid neis riikides kus sooviti koheselt teostada sotsialistlik revolutsioon. Nenditi et kommunistlike ideedega ei ole võimalik rahva poolehoidu võita ja võimule tulla. Luua rahvarinded, mille võitlusloosung oleks demokraatia ja töölisklassi ühisrinne rahvuslikul pinnal, see pidi elanikkonna laiadele kihtidele tuginema ja ühendama peale

töölisklassi ka talurahva ja rahvusliku kodanluse. Eks tibusid loeta pärast. See läks tollal ja läks ka nüüd rahvale peale.

Saates „Vabariigi kodanikud“ väideti et ei ole mingit dokumenti mis tõestaks et rahvarinde loomise käsk tuli Moskvast. Paar aastat tagasi väitis telesaates aga Lauristin ise, et rahvarinde asutamine oli eelnevalt Moskvaga kooskõlastatud. Loomulikult sarnast dokumenti hetkel ei ole, võibolla ka tollal oli see vaid suusõnaline kokkulepe Kremli kabinetites ja kui oligi dokument siis - tihti tõdetakse et see või teine dokument on arhiivist!?! kadunud. Siis sarnase dokumendi mitteleidmine on selles valguses reeglipärane.

Oli lootus, vähemalt rahval, et mittekodanikena on võimalik valitsusel venelastest lahti saada. Kas lahkuvad ise või sunnitakse seaduslikult võõrriigi kodanikud riigist lahkuma. Kuid unistuseks see jäigi.

Aasta paar hiljem hakkasid ka nullvariandi vastased vaikselt ajama siiajäänute põlistamist. Anti õigus osaleda kohalike võimuorganite valimistel, kandideerimise õiguse kohalikesse volikogudesse said küll kirja järgi ainult need kes valdavad eesti keelt. Nii kõlas see seaduses ja rahvale väljaõelduna. Tegelikult pigistati silm kinni ja vaikiti probleem olematuks. Tänapäevani, 20 aastat hiljem, on ikka kohalikes võimuorganites mitte keelevaldajaid, rääkimata kooliõpetajatest ja mis kõige kurioosem, politsei ei oska eesti keelt, aga jumal hoidku kui mõni eestlane ei oska venelasega rääkida vene keeles. Tallinnas, Narvas ja Virumaal ära loodagi et kaupluses, teeninduses või ükskõik, kus on ametis venelane, et ta räägiks sinuga eesti keeles.

Suurem ja ohtlikum tagasilöökk oli Meri poolt Moskvast 1993. a allkirjastatud leping, millega Eestisse jäeti seaduslikult üle 10 000 venelasest KGB töötaja. See oli esimene häirekell rahvale, seda teadvustas iga inimene endale. Kui vaikselt eirati valitsuse poolt keeleseadust, anti vaikselt kodakondsust „vajalikele“, siis see jäi tavakodanikule märkamata. Anda aga elamisõigus 10 000 otsesele mõrvarile ja kaasaaitajale, seadustada avalikult „viies kolonn“, see oli juba liig ka tavakodanikule.

Endine Ida-Saksa dissident, nüüdne DDRi diktatuuri läbitöötamise sihtasutuse juht, Rainer Eppelmann ütleb: *Kollektiivset lepitust ja andestust olla ei saa. Andestamine saab olla kahe inimese vaheline asi, et üks tuleb teise juurde ja ütleb: ma olen Sinu ees süüdi. Siis pean mina järele mõtlema, kas olen valmis andestama. Moto „Keskendumine ainult tulevikule ja unustamine olmu“ on rumal. Kui pean mineviku unustama, siis ma ei saa endast aru, sest ma ei tea, miks ma olen selliseks kujunenud.*

Eestimaa on rahvusvabariik, kus eelkõige tuleb tagada riigi põhirahvuse õigused keele, kultuuri ja rahvapärimuste osas. Ja selles ei ole mingit teiste rahvuste ahistamist, sest siiatulnud olid kas teadlikult või mitteteadlikult okupatsioonivõimude poolt siia tulnud selleks et lämmatada kohalik põlisrahvas nii kultuuriliselt kui füüsiliselt. On igal siinelaval, siiatulnui võimalus lahkuda sinna kust tulnud või kus loodavad saada omale „paremaid“ õigusi. On ju lõpuks igal rahvusel oma rahvusriik või rahvasauala kuhu minna või kus elada omade keskel. Ja kui seal tõesti ahistatakse nende õigusi või on elatusstandart madalam, siis selles ei ole süüdi Eesti

riik ega rahvas, kes ei ole vallutanud-allutanud ühtegi teist rahvast ega rahva asuala. Ja mingit õiguslikku ega moraalselt kohustust eestlasel ei ole võõraste sissetulijate suhtes.

Esimesest hetkest alates, kui ka Eesti riik asus seisukohale siinelavate venelaste integreerimisele, käis esimene surmakella löök eesti rahvusele. Kuivõrd see oli oludest tingitud, või mittetingitud, sellest on tavakodanikul raske aru saada, samuti nagu 1939. aasta vaikivat alistumist. Kas oli see tollal ainuvõimalus ja kas nüüd venelaste maalt sundkorras väljasaatmine oleks olnud võimalik? Ei tunnustanud tollal 1990 ju keegi meie iseseisvust. Vastupidi, lääs sundis, või siis pehmemalt öeldes veenis meid loobuma Gorbatšovi uutmise kasuks iseseisvus nõudest. Lootis ju järjekordselt lääs võõraste kätega, seekord venelaste endi omaga, heastada oma Stalini vaimustuse käigus sooritatud teiste rahvaste mõrvad. Aga segama kippusid seda mingid imelikud väikerahvad Läänemere kaldal, kes võitlesid ju meie vastu Hitleri Saksamaa poolel.

Kui Jeltsin pärast augustiputši võimulesaamise huvides tunnustas teisena, esimesena oli seda teinud Island, Eesti iseseisvust, alles siis „julgesid“ seda teha lääneriigid. Umbes nagu esimese öö õiguse ajal kui parun andis hobuse hoida taadile, seni kui ta samas tütre juures õiendas oma õiguse ja taat pärast ütles: „Ega ma päris vaikselt hobust hoidnud“.

Pealeselle ei saa vaikida venelaste autonoomse oblasti moodustamise soovist Narvast kuni Lasnamäeni. Võibolla olid tõesti reaalsed olud sarnased et ei saanud venelasest okupandile ja okupandi järeltulijale näpuga näidata, rääkimata maalt väljasaatmisest.

Lääneriigid ja ka vene mõjuvõimu all olevad maad olid teostanud oma territooriumide puhastamise võõrrahvustest peale II Maailmasõda. Prantslased sakslased, tsehhid sudeedisakslased, venelased ida-preislased. Ja kõikidelt nendelt aladelt aeti välja ajaloo hämarusest saati seal elanud rahvused. Tänu võitjariikide uute piiride tõmbamisele võidetud Euroopas, arvestamata rahvaste huve.

Järjekordselt rakendus väikerahvaste huvide mahamüümise suurrahvaste isikliku heaolu nimel. Seda mahamüümist on õigustatud igati, küll maailmarahu tagamise pärast, küll inimõiguste taustal. Rakendub põhimõte mis kehtib alati Suure Peetri Väikse Peetri leivakoti tühjaksõõmisel. Venelastel „bõl bö tšelovek kovo possadit, statju vseгда naidjom“ või „eesmärk pühendab abinõu“, nagu ütlevad lääne poliitikud ja filosoofid

Kõige selle välise surve taustal on kõige kurvem et ükski jõud Eestis selle kahekümne taasiseseisvumise aasta jooksul ei ole püstitanud eesmärki: peale juunipööret Eestisse elama asunud ja nende järeltulijad maalt välja. Loosung „Plats puhtaks“ mille käis välja Isamaa juba 1992. aasta valimistel ja mida on siin-seal korratud ka hiljem, ei ole tänini saanud õiget sisu, mida täpselt nende kahe sõnaga mõeldi ja mõeldakse.

Kõik ja kõikjal jamatakse algusest kuini tänaseni integratsioonist ja assimilatsioonist. Andmata endale aru et sarnast hulka võõrkeelset ja võõrkultuurset inimeste massi ei sulanda kohaliku rahva hulka ka siis kui sulandatavad

seda ise soovivad. Siin aga sulanduvad ei tahagi sulanduda, sest samas üle jõe tuleb kogu aeg võimas toetus mittesulandumiseks. Ajalookäsitlus mõlemal grupil on täiesti erinev, liitumata üheski punktis. Kui ühel on okupeerimine, siis teisel on vabastamine. Ja peamine, okupandina siiatulnud ei taha mingil juhul loobuda päästja nimest, nimest et ainult nemad on võitlend õige asja eest. Toimepandud inimsusevastaseid kuritegusid kas vaikitakse maha või serveeritakse ajaloo paratamatusena - ka venelased kannatasid selle režiimi all. Aga režiim on sama, muutumatu. Täielik võim kuulub ka täna maailma verisema organisatsiooni KGB, nimetatagu teda praegu kuidas tahes, kätte.

Kunagi kirjutas Rahvusvahelise Kaitseuringute Keskuse teadur Maria Mälksoo: *Poliitkorrektse „ühisajaloo“ asemel vajab Euroopa kommunismi ajalugusid, suuri ja väiksemaid jutustusi kurjuse labasusest ja ülevusest. Kas vastloodud Eesti mälu instituut on juba valinud Hiiumaale saatmiseks oma tunnistaja, kes kord kirjutaks teravpilgulise „Arnold Meri Kärldas“.*

On levitatud, eriti venelaste poolt mõtet et ka „vaesed“ venelased olid samuti Stalini poolt kannatavad nagu meiegi, okupeeritud rahvad. Jah olid kui vaadata seda paberil seisva võrdõiguslikkuse ja humaansuse taustal, aga tegelikult?

Me ei näe kuskil Saksamaal kehtiva riigikorra, valitsuse poolt, korraldatud haakristidega natsirongkäike ja pidustusi. Aga Moskvas, riigi pealinnas, riigi peaväljakutel nn. Oktoobripühade demonstratsioon ja vaatamäng - paremat ei oleks ei Lenin-Stalin-Brežnev-Gorbatsov osanud ka rahvale pakkuda. Tähendab kui sarnaseid vaatamänge korraldab riigi valitsus ja sellest vaimustatult võtavad osa rahvamassid punalippude, sirbi ja vasaraga, Stalini piltidega, siis saab öelda ainult seda et terve rahvas on ja oli ja võttis osa nii enda rahvusest kui võõrrahvaste mõrvast. Ja midagi muutunud ei ole. Kuulates sõnavõtte ollakse ja oodatakse millal saab uuesti Baltimaadele korda looma tulla.

Ja selle taustal järjest rohkem hakkab kõikjalt kostma nii kirjas kui suus venelaste omakstunnistamist.

06. novembri Päevalehes lahkab Taagepera eestlaste-venelaste ja Keskerakonna vahelisi probleeme. Väga ilusti ja veenvalt on toodud soome eeskujul venelaste eesti keeles suhtlema hakkamine.

Taagepera - Poole sajandi pärast on Eesti selline maa, kus kõik püüasid valdavad eesti keelt ja kasutavad seda avalikkuses, Nootamaast Narvani. Nad on Eesti kodanikud ja vastavalt peavad end eestlasteks ning eesti keelt riigikeeleks. Kodus aga räägib osa neist eestlastest teisi keeli, eriti vene keelt, tulenevalt perekondlikust taustast

Väga ilus ja kenä. Ainult Taagepera unustab või ei taha sihilikult mainida tõsiasi. Rootsi riik peale Karl XIIndat on loobunud teiste maade ja rahvaste allutamise ja anastamisest. Ja kui võibolla oligi peale Põhjasõda Rootsis neid jõude kes oleksid oma rahvuskasulasi Soomes abistama tõtanud, siis selle eest kaitses soomlasi vene tsaar. Aga soomlane peab siiski tänini oskama rootsi keelt kui ta tahab töötada riigiasutustes. Ju siis viiekümne aasta pärast ka Eestis vene keelt.

Aga? Kas meil see läheb sama Rootsi-Soome stsenaariumi järgi? Meie naaber on teine, meie naabri mõttelaad on teine ja meeldib see või mitte aga

üleilmastumine, tegelikult amerikaniseerumine üleinglisekelestumine, toimub igapäevaselt ja järjest süvenenumalt. Ka Taagepera mainib teksti sees ... *kui eestikeelsed vahepeal ise oma keelt ei hülga inglise keele kasuks...*

Kas „naabrimees“ on rõõmus ja rahul kui siia tekib Taagepera moodi uus rahvas või rahvus?

Idanaabrile see mitte kuidagi ei meeldi et siia Läänemere kaldale tekiks mingi slaavi juurtega a-la Poola riik, kes vaata et hullem kui Moskva mõistes fašistlik Eesti. On ju igipõlist aega slaavi hõimud venelased ja poolakad olnud verivaenlased, korduvalt teise valdusi vallutades. Eriti muidugi on kannatanuks osutunud Poola. Võrreldes maakaardil praegust Poola riiki ja ennesõjaaegset 1939.aasta Poolat, näeme et praktiliselt riigi piirid idas ja läänes on nihkunud mitmesaja kilomeetri ulatuses siiasinna. Ja et a-la Poola teket ära hoida, siis abi ja surve siinsele venelastest elanikkonnale on ja järjest suureneb, mitte ei vähene. Bože hrani, et ei tekiks siin uut slaavi hõimu kes ei kuuletu Moskvale, vaid sihhib läände.

Oletame Taagepera stsenaariumi rahulikust arengust tema nägemuse valgusel. Ta jätab mainimata kõige tähtsama või vähemalt tähtsa kui mitte kõige. Mida ja kuidas mõtleb see kodus vene keeles suhtleja, väljas eesti keelde? Kas Puškin või Tammsaare? Kas Peeter või Lembitu?

Ja selle kõigeni viib ja tüürib praegune riigi rahvastiku poliitika. Ainult ja veelkord ainult, meie rahvusliku ellujäämise ainukeseks võimaluseks on vabaneda venelastest okupantidest ja nende järglastest. Võib ju seda väljendusviisi nimetada natsionalismiks selle halvas tähenduses, või millekski muuks, kuid „appi, me upume“, päästmiseks on see ainuvõimalus.

Rakveres 11. juulil 2009

EEPL esimehe V. Kaska sõnavõtt kokkutulekul Austatud külalised, kallid aatekaaslased ja laagrikaaslased. Tervitan teid Eesti Endiste Poliitvangide Liidu ja enda nimel kõiki ja soovin teile kõigile toredat päevaveetmist ja siit koju minnes kaasa häid mälestusi tänasest kohtumisest oma siberikaaslastega

Meil on tänavu nagu juubel -20 aastat- keegi ei ole julgenud seda aga välja öelda. 25. veebruaril 1989 toimus Tartus vene vangilaagrites olnute esimene avalik nõupidamine. Kohal oli 23 endist vene poliitvangi, millele järgnes Tahkurannas 24. juunil 1989. a poliitvange ühendava organisatsiooni asutav kokkutulek. Seal moodustati küll esialgu Endiste Steplagi Poliitvangide Ühing, millest hiljem kasvas välja kõiki Eesti endisi veneaegseid poliitvange ühendav, praeguse nimega Eesti Endiste Poliitvangide Liit kelle traditsioonilist igasuvist kokkutulekut koos küüditatutega täna siin Rakveres tähistame.

Kallid laagrikaaslased, kui te arvate et ei ole veel õige tänavu pidada kõigi poliitvangide ühingute 20. aastase tegutsemise juubeliaastat, siis teile endised Steplagi aatekaaslased soovin küll siit täiesti õigustatult juubeliaasta puhul jätkuvat elurõõmu ja tahet talletada tulevastele põlvvedele oma läbielatud.

Aga meeldetuletuseks teile kõigile - meil ei olegi õiget autentset endiste poliitvangide ühingute, seltside kirjapandut ajalugu. Viimane aeg on seda teha, ja see soov on teie kõigi jaoks, kõik te olete osalised oma ajaloo

kirjapanekul. Seltside, ühingute juhatused - ootame teie kiiret reageerimist, oma ühingu ajalugu kirja.

Sõna SIBER tähendab meile eestlastele vangilaagrit, samuti nagu Venemaa - venelane - tähendab vägivalda, tapmisi ja kõige inimliku hävitamist viimase 90ne aasta vältel. Selle meeldetuletuseks, et ajad pole muutunud, oli PRONKSIÖÖ, on Georgia, on jätkuv Kremli Eesti ellu sekkumine. Kui me ütleme ma olin Siberis, siis tähendab et ma olin laagris või küüditatuna ükskõik kas Kamtsatkal, Norilskis, Vorkutas või Kirovis.

Püütakse Moskvat rehabiliteerida, sundides meile peale - ka venelased kannatasid, ka nemad hukkusid -. Jah, kannatasid küll, kuid ükski venelane ei ülemus ega alamus ei ole andeks palunud, või vähemalt tunnustama. „Jah me tegime ajaloo suurimat ülekohut“. Aga igas telepildis, igas ajaleheartiklis on rõõmsad võidutsevad venelased punalippude, sirbi ja vasara ja Stalini piltidega, ja seda miilitsa kaitse all.

Meie aeg tegijatena meie aastatekoorma tõttu on otsa saanud. Tegijad, need on tänasel päeval teised. Meist endist oleneb nüüd kas jääda piltlikult öeldes ahju taha istuma või siiski oma jõu ja tahte piires osaleda tänapäev elus.

Viimasel ajal on hakatud aru saama noorte isamaalises vaimus kasvatamise vajadusest. Peale üheksakümnendate algust, pöörases piiride lahtiminekus tekkis paljudes eufooria - oleme eurooplased - unustati, või ei tahetud meenutada et ajalooliselt oli lausel ka teine pool - jääme eestlasteks. Kui uskuda ajakirjandust siis justkui praegu hakkab tekkima omal ajal hurraaga läände läinute tagasitulek. Ma ei mõtle siin töötusjäänuid tagasitulevaid haltuuramehi, nüüd toitke meid.

Me saame noorte isamaalises vaimus kasvatamisele kaasa aidata kui kõikjal ja igal võimalusel räägime elust enne venelaste tulekut, enne okupatsiooni, me saame rääkida sellest milline oli tegelik elu tavakodaniku tasandil Venemaal, nälg, nürud ja hirm.

Enne Jaanipäeva olin Viljandimaal Olustvere Tehnikumis lõpuaktusel. Hümni laulmisel ainult paar-kolm lõpetajat liigutasid suud. Kui kool kes peab end üheks vabariigi parimaks, ei ole suutnud õpiaja jooksul elementaarset austust oma riigi, oma rahva vastu, õpilastesse sisendada, siis, „ÜLIKOOL MATSI EI RIKU“

Ja siin saame ka meie kaasa rääkida. Viiekümne okupatsioonista jooksul pealekasvanud kuldse komsomoli põlvkonnal on probleemid au mõistega. Räägitakse, kuidas tekkidega kaetud akende taga süüdati küünlaid, tegelikult käidi aga kiriku ukse taga passimas, kes?

JOKK, see on kuldse komsomoli aumõiste.

Aitäh kuulamast ja häid kohtumisi ja sisukaid vestlusi oma Siberi kaaslastega.

Lükkä

Tänavu 31.mail Endiste Võru kooliõpilaste - vastupanuvõitlejate poolt Eesti Õpilaskorralduse võitlejate Liidu nime all avati Võrumaal Nursis Võru Valga tee Lükkäle mineva teevaru juures mälestuskivi langenuid metsavendadele.

Võru keskkooli vastupanuvõitlejatest õpilased olid vastastikkudes sidemetes Lükkä punkri metsavendadega. Metsavendadele koguti materiaalset abi, koguti neile

vajaminevat luureteavet vene sõjaväe, julgeolekujõudude kohaliku hävituspataljoni liikumise ja võimuorganite tegevuse kohta. Metsavennad õpetasid relvade käsitlemist, luuretegevust ja võitluse põhitõdesid.

Ründamise hetkel oli punkris 11 meest. 9 langesid ja kahel õnnetus piiramisrõngast välja pääseda. Üks nendest oli Kritjan Tuvikene.

Lükkä punkri metsavennad oli Võrumaa metsavendade vastupanuvõitluse keskne grupp. Siit püüti niipalju kui see tollal võimalik oli, suunata kogu metsavendlust, otsiti sidemeid teise metsavendade gruppidega, anti välja regulaarseid igapäevalisi infolehti ja teateid, üleskutseid. Kindlat tunnistust sellest annab nüüd punkri asukoha leidmisel, sealt leitud kirjutusmasin, raadioaparaadi leitud jäänused. Kirjutusmasin oli tollal nendes tingimustes ainuke vahend kirjasõna paljundamiseks.

Punkris oli 10 magamiskohta, kuid teadaolevalt oli tavaline meeste arv 12-13. Pooled mehed vaheldusid, püsielanikke oli 5-6.

Pealesõjaaegsel Võrumaal, Valga- ja ka praegusel Põlvamaal oli metsavendade tegevus ja metsavendade rohkus suurim Eestis. Oma sotsiaalse tausta poolest, vaesem ja mahajäänud teiste maakondadega võrreldes, oleks nagu eelduseks olnud just vastupidisele.

Laulusalm ütleb: „kommunismi muna oli Saksamaal loodud, väljahaudumiseks aga Venemaale toodud“. Saksa töölisaristokraatia, kui nii võib nimetada hea kutseoskusega ja kehtiva haridusega töölisi, elas suhteliselt heal ja kindlustatud järjel majanduslikult. Sarnane inimene ei lähe barrikaadile, temal on midagi kaotada. Ta on elus midagi oma võimete kohaselt saavutanud.

Valev Kaska ja Kristjan Tuvikene Lükkäl punkriaseme juures 2009. a

Venemaal aga oli kogu töölistkond iseõppinud, hariduseta mass, viletsa palgaga tasustatud, temal oli ainult võita, kaotada polnud midagi, tema läks barrikaadile.

Ka Võru-, Valga-, Põlvamaa inimesed olid mingil määral Eesti mastaabis võrreldavad Saksa - Vene olukorraga. Puudusid valdavalt suured ja jõukad talud, perepojad on alati hoidunud võimaluse piires sundvärbamistest, ükskõik kuhu, kõrvale.

Valdava osa metsavendadest moodustasid talude teised, kolmandad pojad, sulased ja vabrikutöölised, kes otseselt võitlesid ideede eest, mitte oma varandust kaitstes.